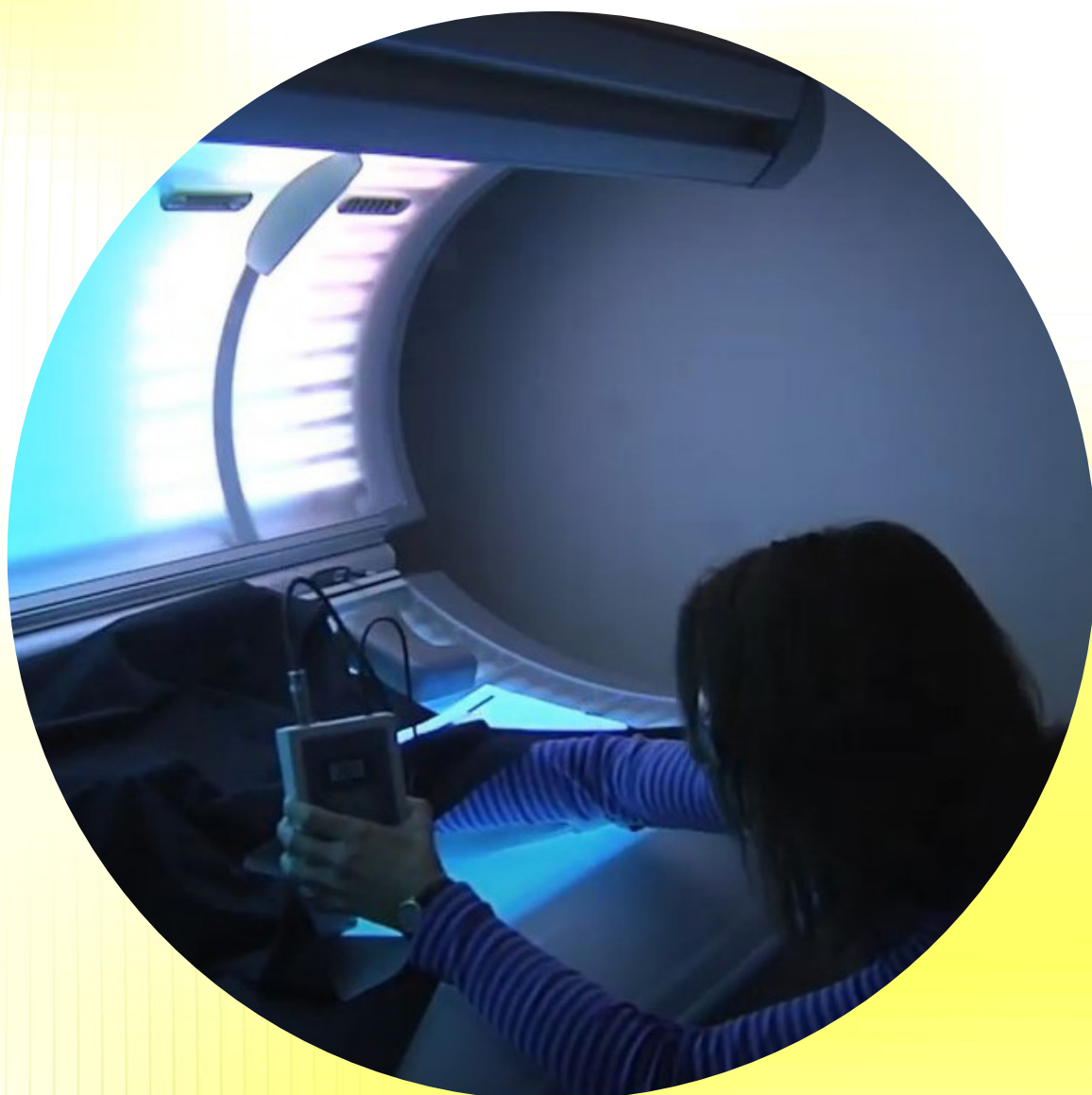

Veileder for kommunens tilsyn med solarier

Veileder for kommunens tilsyn med solarier

Forord

En landsdekkende tilsynskampanje med solarier i 2017 avdekket at det er mange solarievirksomheter som ikke kjenner gjeldende regelverk godt nok eller som velger å ikke følge det. Manglende etterlevelse av regelverk samsvarer med funn fra tidligere tilsyn. Tilsyn og oppfølging fra de kommunale tilsynsmyndighetene er derfor viktig for å sikre at regelverket følges.

Kommunen har tilsynsansvar for mange typer virksomheter, institusjoner mv., og det er ulike regelverk og mange forhold å sette seg inn i for tilsynspersonellet. Helsedirektoratet ga i 2016 ut «Veileder i kommunenes tilsyn med miljørettet helsevern. Regelverk, metodikk og saksbehandling». Veilederen gir en generell veiledning i planlegging, gjennomføring og oppfølging av tilsyn, og kan være nyttig også når man skal føre tilsyn med solarievirksomheter.

DSA har tidligere hatt mye informasjon til kommunene om tilsyn med solarievirksomheter på sine nettsider. For å gjøre informasjonen mer oversiktlig og utskriftsvennlig, har vi i stedet valgt å samle det meste av informasjonen her i denne veilederen. Veilederen er ment som et supplement til Helsedirektoratets veileder og gir spesifikke råd og veiledning til kommunalt tilsynspersonell om solarietilsyn. I tillegg til denne veilederen, må tilsynspersonellet også sette seg inn i Veileder 3: «Veileder til solstudioinnehavere og de som tilbyr soling i solarium», som utdyper alle kravene strålevernforskriften stiller til virksomheter som tilbyr soling i solarium.

Innhold

1	Innledning.....	4
1.1	Solarium og helserisiko	4
1.2	Forebygging og kunnskap.....	4
1.3	Tilsyn hjelper	4
2	Regelverk og tilsynsmyndighet	5
3	Informasjon	5
4	Tilsynsplanlegging og metodikk	5
4.1	Tilsynsplanlegging	6
4.2	Tilsynsformer	6
4.3	Tilsynsmetoder	6
5	Tilsynsobjekter	7
5.1	Virksomhetsbegrepet - hvem skal tilsynet rettes mot?	7
5.2	Hvordan skaffe oversikt over virksomhetene	7
6	Hvilke krav må solarievirksomhetene oppfylle?	8
6.1	Krav om system for alderskontroll	8
6.2	Krav om bestått kunnskapsprøve	8
6.3	Informasjonskrav	8
6.4	Tekniske krav	9
6.5	Administrative krav	9
7	Nyttige tips og anbefalinger ved solarietilsyn.....	10
8	Saksbehandling.....	12
8.1	Forvaltningsloven	12
8.2	Opplysningsplikt	12
8.3	Reaksjonsmidler	12
8.4	Saksgang	13
8.5	Dispensasjon.....	14
8.6	Oppfølging og rapportering.....	14
9	Råd og veiledning fra DSA.....	15
10	Ofte stilte spørsmål	16
	Lenker og publikasjoner	18
	Vedlegg 1: Retningslinjer for reaksjoner ved brudd på regelverket	20
	Vedlegg 2: Noteringsark for tilsyn.....	23

1 Innledning

Mye sol og solarium kan være helseskadelig og gi hudkreft. Et solarium til kosmetisk bruk er en kilde til UV-stråling, som i likhet med sola, avgir både UVB- og UVA-stråling¹. UV-strålingen i solarieret er i midlertid mer intens enn strålingen fra sola i Norge; det er tillatt med stråling like intens som sola i tropiske land. Strålingsspekteret fra et solarium er optimalisert med hensyn til bruning av huden, og solarier kan avgi mye mer UVA-stråling i forhold til UVB-stråling enn det sola gjør. Et solarium som er tillatt brukt i Norge (UV-type 3 solarium) vil typisk ha omtrent 1,5 ganger så mye UVB som norsk sommersonne, men over seks ganger så mye UVA (Nilsen, Aalerud, Hannevik og Veierød, 2011).

Per april 2020 er det registrert i overkant av 1100 solarievirksomheter og ca. 5300 solarieapparater i DSAs elektroniske meldesystem for strålekilder (EMS). Kreftforeningens siste solvaneundersøkelse, utført i samarbeid med DSA, viste at 15 prosent av befolkningen hadde brukt solarium siste året, med en høyere andel blant yngre enn eldre aldersgrupper (Kreftforeningen og DSA, Solvaner i den norske befolkningen, 2020).

1.1 Solarium og helserisiko

Bruk av solarium er kreftfremkallende (El Ghissassi et al., 2009), og en samlet gruppe av helsemyndigheter og norske fagmiljøer er enige om at bruk av solarium er en uegnet kilde til D-vitamin (Nilsen, Robsahm, Stenehjelm, Meyer og Veierød, 2019). Har du lavt D-vitaminnivå, kan du oppnå tilstrekkelig nivå gjennom kosten og eventuelle vitamintilskudd. Det finnes ikke noen terskelverdi for UV-stråling eller UV-dose med hensyn til hudkreft, og det er derfor ikke noen trygg, nedre grense for solariebruk (SCHEER, 2016).

Umiddelbare effekter av for mye soling kan være solbrenthet, solekssem og snøblindhet, mens hudkreft, pigmentforandringer, rynker og grå stær er mulige langtidseffekter.

Risikoen for å få hudkreft av solarieoling er størst hvis man starter å sole seg i ung alder, tar solarium ofte eller over en lengre periode. Vi har derfor 18-års aldersgrense for å ta solarium i Norge, og alle virksomheter som tilbyr soling i solarium til andre må ha et system for alderskontroll. I Kreftforeningens solvaneundersøkelse blant ungdom i 2020 (Kreftforeningen, Ungdomsundersøkelse 2020. Sol og solarium.), svarte 64 prosent at de var under 18 år første gang de tok solarium, og 17 prosent var under 15 år.

1.2 Forebygging og kunnskap

Til tross for at hudkreft er en kreftform som man i stor grad kjenner årsaken til og som dermed kan forebygges, er forekomsten høy og fortsatt økende i Norge. Det er derfor viktig å heve kunnskapsnivået om helserisikoen ved solariumssoling, både hos de som bruker solarium og de som tilbyr solarium til andre.

De siste årene har det kommet krav i strålevernforskriften om at kundene skal informeres om relevante risikofaktorer ved solariebruk og at ansvarlig for daglig drift av solarierne og ansatte med kundekontakt skal ha bestått en kunnskapsprøve, Solarieprøven. Det stilles også en rekke andre krav til virksomheter som tilbyr solarium.

1.3 Tilsyn hjelper

Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA) sin tilsynsmyndighet for solarier er delegert til kommunene. Tidligere solarietilsyn og undersøkelser viser at tilsyn hjelper. Solariekravene etterleves bedre i kommuner som fører tilsyn enn i kommuner som ikke gjør det. I tillegg til å være en kontroll av at forskriftskravene er oppfylt, er et tilsyn dessuten en god anledning for å gi veiledning og informasjon til solarievirksomhetene om gjeldende regelverk.

---

¹ UVB: kortbølget UV-stråling (280-320 nm), UVA: langbølget UV-stråling (320-400 nm)

2 Regelverk og tilsynsmyndighet

Følgende lover med forskrifter er sentrale for kommunens tilsyn med solarier etter strålevernlovgivningen:

- Lov om strålevern og bruk av stråling (strålevernloven)
  - Forskrift om strålevern og bruk av stråling (strålevernforskriften)
  - Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften)
- Forvaltningsloven

Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA) er ansvarlig myndighet for stråling fra solarier i Norge, og solarier er regulert i strålevernforskriften, som er hjemlet i strålevernloven. I tillegg gjelder internkontrollforskriften for virksomheter som omfattes av strålevernloven, og saksbehandlingen må følge forvaltningsloven.

DSAs tilsynsmyndighet for solarier, herunder myndighet til å treffe nødvendige enkeltvedtak, er delegert til kommunene, jf. strålevernloven § 18 og strålevernforskriften § 60.

Fylkesmannen avgjør klager over enkeltvedtak truffet av kommunen i medhold av strålevernloven, mens Helse- og omsorgsdepartementet avgjør klager over enkeltvedtak truffet av DSA, jf. strålevernloven § 22.

Både DSA og kommunene kan altså føre tilsyn med solarier etter strålevernforskriften og internkontrollforskriften, og begge må følge saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven. Kommunen er normalt å anse som lokal tilsynsmyndighet, mens DSA har spisskompetanse om solarier og regelverk og tilbyr kommunene faglige råd, veiledning og hjelp, samt lån av måleapparat for måling av UV-strålingen fra solarier.

Folkehelseloven med tilhørende forskrifter «Forskrift om miljørettet helsevern» og «Forskrift om hygienekrav for frisør-, hudpleie- tatoverings- og hulltakingsvirksomhet m.v.» er relevante for kommunens tilsyn med solarier, men omfattes ikke av DSAs ansvarsområde. Solarier er også regulert av forskrifter som andre tilsynsmyndigheter har ansvaret for, for eksempel forskrift om elektrisk utstyr. Kun informasjon om tilsyn etter strålevernlovgivningen er inkludert i denne veilederen.

3 Informasjon

Virksomheter som tilbyr soling i solarier plikter selv å sette seg inn i gjeldende regelverk og holde seg oppdatert på eventuelle endringer. De plikter også å melde virksomheten til DSA og holde kontaktinformasjon etc. oppdatert i meldesystemet. Dessverre er ikke alle klar over dette eller de følger det ikke opp slik de skal. DSA erfarer at det stadig er mange som ikke nås, enten fordi de ikke har meldt virksomheten eller fordi kontaktinformasjonen ikke er oppdatert. Det er derfor viktig at kommunen, som innehar god oversikt over solarievirksomhetene i kommunen, er med på å gjøre regelverket for solarier kjent for virksomhetene. Dette gjelder ved oppstart av nye solarievirksomheter og når det kommer endringer i regelverket.

4 Tilsynsplanlegging og metodikk

«Veileder i kommunenes tilsyn med miljørettet helsevern. Regelverk, metodikk og saksbehandling» beskriver både planleggingsfasen, ulike strategier og metoder for tilsyn. Vi presenterer derfor bare det som er relevant eller gjelder spesielt for solarietilsyn her.

4.1 Tilsynsplanlegging

Folkehelseloven pålegger kommunen å ha nødvendig oversikt over blant annet de positive og negative faktorene som kan virke inn på helsetilstanden i befolkningen. UV-eksponering fra solarier er blant disse faktorene. Kommunen må prioritere når det skal utarbeides en tilsynsplan, basert på risikovurdering, tidligere tilsynserfaringer, når det sist ble ført tilsyn med virksomheten mm. Tilsyn med solarier kan f.eks. utføres som et prosjekt der alle virksomhetene inkluderes med 1-3 års mellomrom. Kontroll ved oppstart av nye virksomheter eller planlagte stikkprøver kan også inngå i en tilsynsplan.

DSA arrangerer med noen års mellomrom kampanjer for tilsyn med solarier som kommunene blir bedt om å være med på. Det kan være utvalgte krav som er i fokus, og DSA utarbeider sjekklister etc. som kommunene kan benytte under kampanjen. DSA prøver å informere om kampanjene så tidlig at kommunene skal rekke å få det med i sin virksomhetsplanlegging for kommende år. DSA er klar over at det kan være vanskelig å få det til å passe inn i tilsynsplanene for alle kommuner, men oppfordrer alle som har mulighet til å bli med på tilsynskampanjene.

Hensikten med tilsynskampanjer er å få landsdekkende oversikt over etterlevelse av strålevernregelverket, bidra til en mer enhetlig kontroll og oppfølging av bransjen på tvers av kommuner og landsdeler, samt å få ut informasjon til bransjen, f.eks. når det er nytt regelverk og dermed bidra til raskere implementering av det. Noen ganger vil det også være behov for en ny, oppfølgende tilsynskampanje relativt kort tid etter den forrige, for å måle effekt og hvordan kravene etterleves over tid.

4.2 Tilsynsformer

Det finnes ulike former for tilsyn, og for tilsyn med solarier er det mest aktuelt med planlagt eller hendelsesbasert tilsyn.

Et planlagt tilsyn er en planlagt og koordinert aktivitet, fortrinnsvis basert på en utarbeidet tilsynsplan. Tilsynet kan vært varslet på forhånd eller det kan være uanmeldt.

Et hendelsesbasert tilsyn er tilsyn som reaksjon på en konkret hendelse. Dette kan f.eks. være tips om forbrenninger fra solariet kunder eller bekymringsmeldinger fra kunder, konkurrenter eller andre om forhold ved virksomheten som bryter med regelverket.

DSA anbefaler at kommunen alltid følger opp tips og bekymringsmeldinger. Dette både for å sikre forsvarlig drift av solariene og å skape/beholde tillitt i befolkningen og bransjen. Ulovlig og uforsvarlig virksomhet skal ikke lønne seg.

4.3 Tilsynsmetoder

Det finnes flere ulike metoder for tilsyn, som revisjon, inspeksjon, stikkprøve og nettbasert tilsyn/egenrapportering. Inspeksjon er den mest anvendte metoden for solarietilsyn.

Revisjon: Solarievirksomheter plikter å ha et internkontrollsystem, jf. internkontrollforskriften og strålevernforskriften § 16. Dette skal blant annet være basert på en vurdering av risiko i virksomheten og inneholde skriftlige rutiner for å redusere risikoen. En gjennomgang av virksomhetens internkontrollsystem kan ses på som en type revisjon. Revisjon er en grundig og ressurskrevende tilsynsform som vanligvis er mest aktuell å benytte hos større virksomheter.

Inspeksjon: Den mest anvendte, og som oftest mest hensiktsmessige, metoden for tilsyn med solarier, er inspeksjon. Ved en inspeksjon kontrollerer man at alle eller utvalgte forskriftskrav er oppfylt, og inspeksjonen kan være varslet på forhånd eller uanmeldt. Et varslet tilsyn kan være hensiktsmessig for ubetjente solarievirksomheter hvis man ønsker at bestemte personer fra virksomheten skal være tilstede under tilsynet og/eller dersom man ønsker å få presentert internkontrollsystemet eller annen dokumentasjon under selve tilsynet. Uanmeldte tilsyn kan

være nyttig dersom man ønsker å verifisere hvordan virksomheten drives; da har ikke eier anledning til å endre på noe før tilsynsmyndigheten kommer. Dette kan f.eks. være nyttig dersom man ønsker å sjekke at tidligere brudd på regelverket er rettet opp, eller man mistenker at virksomheten bevisst bryter en eller flere regler.

Stikkprøve: Noen ganger kan det være behov for en begrenset kontroll av virksomheten for å verifisere enkelte opplysninger, ofte gitt av virksomheten selv. Stikkprøve kan være varslet eller uanmeldt og utføres gjerne i form av inspeksjon, men da altså med et mer begrenset formål enn en vanlig inspeksjon.

Nettbasert tilsyn/egenrapportering: Noen ganger kan det være nyttig å be solarievirksomheten selv om å melde fra eller rapportere om den har oppfylt krav som stilles, f.eks. ved at de fyller ut en sjekkliste eller at tilsyn gjennomføres som en digital spørreundersøkelse som virksomheten må besvare. Dette kan være en relativt lite ressurskrevende måte å skaffe seg oversikt over solariebransjen i kommunen, selv om en viss oppfølging må påberegnes, f.eks. i form av stikkprøver. Nettbasert tilsyn/egenrapportering bør være i tillegg til stedlige tilsyn og ikke i stedet for.

5 Tilsynsobjekter

5.1 Virksomhetsbegrepet - hvem skal tilsynet rettes mot?

Virksomhetsbegrepet i forskriften omfatter alle virksomheter som «tilbyr soling i solarier». Det er disse lokale tilbyderne tilsynet skal rettes mot, jf. strålevernforskriften §§ 37 og 38, også når en virksomhet leier solarier fra en annen virksomhet og tilbyr solarium i sine lokaler. Det fremgår av forarbeidene til strålevernloven at virksomhetsbegrepet skal tolkes vidt, jf. ot.prp.nr.88 (1998-1999).

Det er ulike måter å drive solarier på. Noen eksempler kan illustrere:

- Virksomheter som tilbyr solarium til kunde og som eier solariene selv. Tilsynet rettes i disse tilfellene mot virksomheten.
- Frisører, treningssentre, svømmehaller og andre virksomheter som leier solarier og tilbyr soling til kunder. Tilsynet rettes i disse tilfellene mot frisøren eller den virksomheten som tilbyr solariet i, eller i tilknytning til, sine lokaler.
- Sykehjem, sykehus e.l. som tilbyr solarium til sine ansatte. Tilsynet rettes i disse tilfellene mot den aktuelle institusjonen (virksomheten).
- Solarier som ligger i slik tilknytning til en annen virksomhet (f.eks. treningssentre, frisører) at de må anses om en del av virksomhetens tilbud til kundene, uavhengig av eie-/leieforhold. Tilsynet rettes i slike tilfeller mot den aktuelle virksomheten.
- Ubetjente solstudioer der utleier av lokalet hvor solariet er plassert ikke er ansvarlig for daglig drift, ikke har vedlikeholdsansvar, og kravet til alderskontroll og informasjon oppfylles ved et automatisk alderskontrollsystem. Tilsynet rettes i disse tilfellene mot eier av solariet.

5.2 Hvordan skaffe oversikt over virksomhetene

Alle solarievirksomheter plikter å gi melding til DSA, jf. strålevernforskriften § 13 andre ledd.

Tilsynspersonell i kommunene kan logge seg inn på nettsiden

<https://ems.dsa.no/solarievirksomheter> for å få en oversikt over hvilke virksomheter i kommunen som er meldt til DSA. Ta kontakt på e-post solarier@dsa.no for å få brukernavn og passord.

Erfaringsmessig vet vi at det alltid er en del virksomheter som ikke er meldt. Det kan derfor være lurt å sjekke Brønnøysundregistrene, bruke søkemotorer på internett, Gule sider, sosiale medier osv. Ikke alle solstudioer har egen nettside, men veldig mange er å finne på f.eks. Facebook.

6 Hvilke krav må solarievirksomhetene oppfylle?

Strålevernforskriften stiller en rekke krav til virksomheter som tilbyr solarium til kosmetisk bruk til andre. Det er krav om alderskontrollsystem, informasjon til solariekundene, tekniske krav til solarierne, kunnskapskrav og administrative krav til virksomheten. Dette kapittelet gir en oversikt over de fleste kravene. Mer utfyllende informasjon om alle kravene og hvordan de virksomhetene oppfyller dem finner du i Veileder 3: «Veileder til solstudioinnehavere og de som tilbyr soling i solarium», tilgjengelig på DSAs nettsider.

Skjemaet «Noteringsark for tilsyn» (Vedlegg 2) kan benyttes som sjekklister under et tilsynsbesøk og er tilgjengelig i utskriftsvennlig versjon (utfyllbar PDF) på DSAs nettsider.

6.1 Krav om system for alderskontroll

Det er forbudt å tilby solarier til kosmetisk formål ved salg, utleie eller bruk til personer under 18 år, og alle virksomheter må ha et tilfredsstillende system for alderskontroll, jf. § 37.

Det er virksomheten som har ansvaret for at forbudet overholdes. I praksis gir bestemmelsen også hjemmel for tilsynsmyndigheten til å bortvise kunder under 18 år.

6.2 Krav om bestått kunnskapsprøve

Ansvarlig for daglig drift av solarierne og ansatte med kundekontakt skal ha bestått en kunnskapsprøve, «Solarieprøven», jf. § 38. Bestått prøve har en gyldighet på fem år. Informasjon om prøven, frivillig opplæringskurs, påmelding og betaling er tilgjengelig på <https://www.solarieprøven.no>.

6.3 Informasjonskrav

Ifølge strålevernforskriften § 38 må virksomheten:

- informere den enkelte kunde om relevante risikofaktorer ved solariebruk, dvs. formidle informasjonsbrosjyren «[Dette bør du vite før du tar solarium](#)» til hver enkelt kunde².

- informere kunden om anbefalte solingstider og riktig bruk av solariet
- ha merker, lett synlig på alle solarierne, med UV-type 3, advarselstekst og ekvivalenskodeintervall og navn på ansikt slampere som er tillatt for modellen. Dersom en modell har flere tillatte konfigurasjoner av rør og slampere, skal solariet være merket med den som er i bruk.

² Det er ikke lenger krav om signatur for mottatt brosjyre eller om årlig gjentakelse, slik det var tidligere. Hvordan kravet oppfylles er beskrevet i Veileder 3.

- ha [oppslag med advarselstekst og verneregler](#) lett synlig (obligatorisk å bruke DSAs versjon)

Ubetjente solstudioer må i tillegg ha oppslag med navn og kontaktinformasjon til eier og den som eventuelt er ansvarlig for solstudioet. Det bør også opplyses om virksomhetens organisasjonsnummer.

6.4 Tekniske krav

Solarier til kosmetisk bruk i Norge skal være produsert, merket og klassifisert som UV-type 3 i henhold til europeisk solariestandard EN 60335-2-27. Jf. §§ 36 og 38 må alle solarierne:

- være publisert på [DSAs oversikt over tillatte solarie modeller](#)
- være utstyrt med rør, lamper, filtre mm. som spesifisert for modellen på DSAs solarieoversikt
- ha tidsur som kan stilles slik det er angitt i de anbefalte solingstidene
- ha beskyttelsesbriller tilgjengelig for kunden ved utlån eller salg
- være utstyrt med bruksanvisning som er i henhold til EN 60335-2-27³

6.5 Administrative krav

For virksomheter som tilbyr soling i solarium gjelder at:

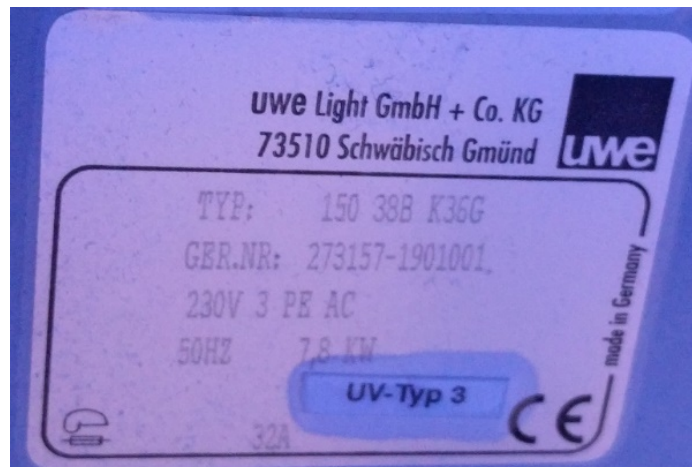
- Solarievirksomheten skal meldes til DSA ved bruk av [DSAs elektroniske meldesystem for strålekilder](#) (EMS). Melding av system for alderskontroll gjøres i samme meldeskjema (§ 13)
- Meldinger og registrerte opplysninger om virksomheten skal holdes oppdatert i EMS (§§ 14 og 15)
- Virksomheten skal ha et internkontrollsystem tilpasset virksomheten (§ 16)
- Alle ansatte og tilknyttet personell (servicepersonell eller lignende) skal ha tilstrekkelig kunnskaper og ferdigheter innen strålevern og arbeid med stråling (§16). De skal ha opplæring som er tilpasset arbeidet de utfører, kunnskaper om mulige hud- og øyeskader, samt kunnskap om nødvendig verneutstyr og riktig bruk av dette.

³ Komplette bruksanvisning på norsk skal følge med hvert solarium ved salg, og innholdet skal være i tråd med strålevernforordningen og Europastandarden EN 60335-2-27. I tillegg må det være en relevant kortversjon av bruksanvisningen tilgjengelig for solariekundene. Se Veileder 3 for detaljer.

7 Nyttige tips og anbefalinger ved solarietilsyn

- Det kan være lurt å ta med (mobil)kamera og lommelykt, i tillegg til nyttig informasjon som kopi av Veileder 3, advarselsplakat og informasjonsbrosjyre til kundene. Et lite speil kan også komme til nytte noen ganger.
- Ved ubetjente virksomheter, vær nøye med å notere eventuelle opplysninger om stedets eier og/eller kontaktperson slik at tilsynsrapport kan sendes til rette vedkommende, og for å kontakte eier dersom UV-måling viser at solarier må stenges med umiddelbar virkning (Se vedlegg 1).
- Dersom dere måler UV-strålingen, følg bruksanvisningen som følger med måleapparatet nøye.
- Det kan av og til være vanskelig å se hvilken solariemodell det er. Det er lurt å notere alt som står av navn og nummer på solarieret, samt antallet av små og store rør og lamper i de ulike delene av solarieret. Det gjør det lettere å identifisere modellen i etterkant. Ta gjerne bilder også. Det skal imidlertid ikke være nødvendig å bruke mye tid for å finne modellnavnet; eier er pliktig å gi dere de opplysningene dere trenger for å avgjøre om det er et tillatt solarium.

Det er også mulig å se etter solariets typeskilt. Dette er vanligvis et grått metallskilt som gjerne sitter på en relativt utilgjengelig plass på solarieret, f.eks. på baksiden av solarieret. Bruk speil eller prøv å ta bilde av det dersom du ikke klarer å se det selv. DSA kan bistå med å tolke opplysningene på typeskiltet for å finne ut hvilken modell det er. Ikke prøv å ta av deksler eller flytte på solarieret for å finne typeskiltet, dette må i så fall eier/driftsansvarlig gjøre for dere. Det er, som nevnt, eiers plikt å gi dere nødvendig informasjon om solarieret.

Eksempel på typeskilt på et solarium

- For å søke i [DSAs oversikt over tillatte solariemodeller](#), bør du skrive inn bare deler av det aktuelle navnet eller godkjennings-/melde-/registreringsnummeret i søkefunksjonen. For enkelte modeller brukes andre betegnelser eller populærnavn ute i solstudioene som kan avvike fra det navnet produsenten har oppgitt til DSA.

- Ved kontroll av rør og lamper i solariet:
  - Det er kun tillatt å bruke rør med ekvivalenskode⁴. Rør uten ekvivalenskode må byttes.
  - Noter gjerne navnet på rørene, men det er ekvivalenskode på røret som avgjør om det er tillatt i modellen. Vær derfor nøye med å notere ekvivalenskode for alle rørene i de ulike delene av solariet. Ta gjerne bilder underveis. Alle rørene i en solariedel trenger ikke å ha samme ekvivalenskode, men alle må være innenfor tillatt ekvivalenskodeintervall.
  - Høytrykkslamper (ansiktslamper) omfattes ikke av ekvivalenskodemerkingen og er vanskelig å inspisere. Eier må derfor i større grad gi opplysninger om disse. Tilsynsmyndigheten kan kreve dokumentasjon fra eier på korrekt navn på lampene som benyttes i solariene, som f.eks. bilde av navn/spesifikasjoner på selve lampa eller kopi av innkjøpskvittering e.l. Det er også viktig å sjekke at rett filter benyttes foran slike lamper. Noen filtre er enkle å lese av navnet på selv, mens andre må eier dokumentere.

---

⁴ Se Veileder 3 og StrålevernInfo 3:2014 «Ekvivalenscoding – en ny måte å angi tillatte rørtyper i solarier» for informasjon om ekvivalenscoding.

8 Saksbehandling

8.1 Forvaltningsloven

Saksbehandlingen i forbindelse med solarietilsyn må følge forvaltningslovens regler. Dette er viktig fordi den enkelte har rett til å få behandlet sine saker av offentlige myndigheter på en forsvarlig og riktig måte. Se for eksempel «Veileder i kommunenes tilsyn med miljørettet helsevern. Regelverk, metodikk og saksbehandling» for en nærmere beskrivelse av saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven.

8.2 Opplysningsplikt

Virksomheten plikter å gi de opplysningene tilsynsmyndighetene trenger for å kunne gjennomføre tilsynet, jf. strålevernloven § 18. Om nødvendig kan de pålegges å gi de nødvendige opplysninger. Et pålegg om opplysninger er ikke et enkeltvedtak og trenger ikke forhåndsvarsling, og det har kun tre dagers klagefrist, jf. forvaltningsloven § 14. Dersom man pålegger noen å gi opplysninger, må hjemmelen for pålegget angis.

8.3 Reaksjonsmidler

Ved manglende oppfyllelse av krav i strålevernforskriften, må tilsynsmyndigheten alltid gjøre en vurdering av hvor alvorlig overtredelsen er og tilpasse type reaksjon og frist for å rette opp avviket utfra alvorlighetsgraden og hva som er rimelig tid for å kunne få rettet avviket. Aktuelle reaksjoner ved solarietilsyn er:

- Retting
- Tvangsmulkt
- Stansing

Enkelte ganger kan det også være aktuelt å politianmelde virksomheten, jf. strålevernloven § 23.

Detaljerte retningslinjer for reaksjoner ved ulike typer brudd på regelverket er gitt i vedlegg 1.

Retting

DSA og kommunen kan kreve retting av solarievirksomhet som strider mot bestemmelser fastsatt i strålevernforskriften, jf. strålevernloven § 19 første ledd. Med mindre overtredelsen av forskriftskravet er av en slik art at det er umiddelbar fare for liv og helse, er det pålegg om retting som normalt er det reaksjonsmiddelet man først benytter ved avvik fra krav i forskriften.

Tvangsmulkt

Dersom virksomheten ikke retter avvik innen angitt frist for retting, kan tilsynsmyndigheten vedta pålegg om tvangsmulkt, jf. strålevernloven § 21. Tvangsmulkt gis enten som et engangsbeløp eller som løpende dagbøter, og hva man velger, avhenger av hvilke krav som ikke er oppfylt. Tvangsmulkt er ikke ment som en straff, men som et sterkt insentiv til å rette avvik. Virksomhetene er vanligvis raske med å rette avvik når de får varsel om tvangsmulkt. Eller de velger å stenge solariene midlertidig til de har fått rettet avvikene, slik at de unngår å måtte betale mulkt.

Tvangsmulkten bør stå i forhold til inntjeningen på solariene for at reaksjonen skal ha den forventede effekt, og derfor anbefaler vi at mulkten gis per solarium og ikke per solstudio.

Stansing

Foreligger det vesentlig helsefare, kan tilsynsmyndigheten stanse virksomheten, beslaglegge utstyr helt eller delvis, eller på annen måte sikre at fortsatt bruk ikke er mulig, jf. strålevernloven § 19 annet ledd. Politiet plikter etter anmodning å bistå ved stansing og beslag.

Svært høy stråling fra et solarium er eksempel på overtredelse som bør stanses umiddelbart. Man bør i tillegg vurdere å beslaglegge rør/lamper eller kreve dokumentasjon på at de er avhendet eller destruert for å sikre at disse ikke vil bli benyttet igjen når tilsynssaken er over.

8.4 Saksgang

Saksgangen i forbindelse med et solarietilsyn kan kort oppsummeres slik:

Før tilsynet:

- Brev til virksomheten med varsel om tilsyn dersom man ønsker å varsle på forhånd. Be om at eier eller kontaktperson er tilstede og beskriv hensikt, omfang og hjemmel for tilsynet i varselbrevet, samt hvordan den praktiske gjennomføringen av tilsynet vil foregå. Spesifisere evt. hvilken dokumentasjon dere ønsker at virksomheten har tilgjengelig under tilsynet eller sender dere på forhånd innen gitt frist.

Under tilsynet:

- Lever et brev ved ankomst (ved uvarslet tilsyn) eller informer muntlig om hensikt, omfang og hjemmel for tilsynet, samt hvordan den praktiske gjennomføringen vil foregå. På slutten av et tilsyn, der driftsansvarlig eller tilsvarende er tilstede, går man gjennom de viktigste resultatene av tilsynet og hva de kan forvente etter tilsynet.

Etter tilsynet:

- Utarbeidelse av tilsynsrapport:
  - Ta med alle observerte feil og mangler og oppgi dem i form av avvik eller anmerkninger
  - Informere om hvor de kan finne nødvendig informasjon og hvor de kan få hjelp
  - Det bør også informeres om at virksomheten kan bli pålagt å dekke utgifter (medgått tid, reiseutgifter og andre faktiske utgifter) når kommunen må gjennomføre nytt tilsyn, målinger eller annet, for å sjekke om brudd på strålevernforskriften er rettet opp, jfr. strålevernloven §18.
- Oversendelse av tilsynsrapport, så snart som mulig etter tilsynet, med to-tre ukers frist for kommentarer om eventuelle faktafeil i rapporten. Det kan også samtidig varsles pålegg om retting av avvik med frist for retting dersom det ble funnet avvik. Dette kan korte ned tiden fra tilsynet til avvik blir rettet. Forvaltningsloven § 16 omhandler krav til varsling av et enkeltvedtak.
- Dersom avvik ikke er rettet innen fristen for tilbakemelding, sende pålegg om retting av avvik med frist for retting, jf. strålevernloven §§ 18 og 19. Fristen er normalt på tre uker, men kan justeres ut fra alvorlighetsgraden, samt hva som er rimelig tid for å rette avviket. Det må i vedtaket informeres om at virksomheten kan klage, jf. forvaltningsloven § 28. Det kan også samtidig varsles pålegg om tvangsmulkt, jf. strålevernloven § 21, dersom avvikene ikke rettes innen angitt frist. Alternativt må forhåndsvarsel sendes i eget brev (jf. forvaltningsloven § 16).
- Dersom avvik ikke er rettet innen fristen gitt i pålegget om retting, sende pålegg om tvangsmulkt.
- Dersom en virksomhet fortsetter å ignorere pålegg etter at tvangsmulkt er vedtatt, er politianmeldelse, jf. strålevernloven § 23, neste steg. Det er i midlertid ytterst sjelden en tilsynssak med solarier går så langt før avvik rettes.

- Avvik lukkes (fortløpende) etter hvert som tilsynsmyndigheten mottar informasjon/påkrevd dokumentasjon fra virksomheten om at avviket er rettet.

Maler

DSA har utarbeidet maler som kommunen kan benytte til solarietilsyn:

- Varsel om tilsyn
- Tilsynsrapport
- Oversendelsesbrev for tilsynsrapport og varsel om pålegg
- Vedtak om pålegg om retting og varsel om tvangsmulkt
- Vedtak om tvangsmulkt

Malene er tilgjengelig i Word- og PDF-versjon på DSAs nettsider. Husk å tilpasse malene etter hvilke regelverk det er ført tilsyn etter, hvilke krav det er funnet avvik fra osv.

8.5 Dispensasjon

Dersom ett eller flere av strålevernforskriftens krav vil virke sterkt urimelige, kan DSA gi dispensasjon, jf. strålevernforskriften § 62. Virksomheten må da sende en søknad til DSA der det tydelig framgår hvilke krav det søkes om dispensasjon fra og hvorfor kravene virker sterkt urimelige for virksomheten. Bestemmelsen forutsettes i midlertid bruk med stor varsomhet, og DSAs terskel for å innvilge dispensasjon er derfor høy. Kommunen har ikke anledning til å gi dispensasjon fra krav i strålevernforskriften.

8.6 Oppfølging og rapportering

Oppfølging av tilsynene

Det er viktig at kommunene følger opp tilsynene som er utført og påser at krav/pålegg om retting blir etterkommet. Kommunen bør ha rutiner for å kunne holde oversikt over fristene for retting og for purring når fristene ikke overholdes. Der det er liten vilje til å etterkomme krav om retting av avvik, er det ekstra viktig å være påpasselig med videre oppfølging og å gå videre til neste reaksjonsmiddel dersom det forrige ikke førte frem.

Rapportering til DSA

DSA ønsker oversikt over omfanget av tilsyn som drives av kommunene og ber derfor om kopi av tilsynsrapporter, men ikke kopi av videre saksgang. Det er fint om rapporten inneholder hvilke solarier og rør/lamper (inkl. ekvivalenskode og ekvivalenskodeintervall for hhv. rørene og solariene) som er observert, betjeningsgrad, adresse og/eller kommune der solstudioet befinner seg. Dersom dere måler strålingen i solariene, ber vi om å få tilsendt måleresultatene.

9 Råd og veiledning fra DSA

DSA kan gi råd når det er tvil om gjeldende krav, om en virksomhet er meldt til DSA, hvem som har bestått Solarieprøven eller ved tekniske spørsmål. Vi anbefaler å bruke våre nettsider aktivt og følge med på nyheter der og i nyhetsbrevene vi sender ut.

Vil du registrere deg som kommunens kontaktperson for solarietilsyn? Du vil da motta nyhetsbrev og annen informasjon som er relevant for solarietilsyn. En kommune kan godt ha flere registrerte kontaktpersoner.

Benytt gjerne e-postadressen solarier@dsa.no for solarierelaterte henvendelser.

Opplæringskurs

«Solarieopplæringen» er et frivillig kurs for de som er ansvarlig for daglig drift av solarier og ansatte med kundekontakt, altså de som må ha bestått Solarieprøven. Kurset dekker de emnene som kandidatene kan forvente å få spørsmål om i prøven, og tar for seg emner som UV-stråling, effekter av UV-stråling og kravene som stilles i strålevernforskriften til virksomheter som tilbyr solarium. Opplæringen gjennomføres som et nettbasert selvstudium, eller det kan kjøpes i form av et papirkompendium.

Dette kurset er ikke bare forbeholdt kandidater i solariebransjen som skal ta Solarieprøven, men kan også være nyttig for andre som har behov for å lære mer om disse emnene, for eksempel (ny)ansatte i kommunen som skal føre tilsyn med solarier. Informasjon om opplæringen, påmelding og betaling er tilgjengelig på <https://www.solarieprøven.no>.

10 Ofte stilte spørsmål

Har DSA en liste over godkjente systemer for alderskontroll?

DSA har ingen godkjenningsordning for alderskontrollsystemer, og har således ingen liste over systemer som er godkjente. Men vi har en del kriterier systemene må oppfylle, les mer om dette i Veileder 3. StrålevernInfo 3:2016 «Nye regler for solarievirksomheter» gir eksempler på hvordan kravene til system for alderskontroll kan oppfylles i praksis.

DSA anbefaler at tilsynspersonellet selv kontrollerer hvordan alderskontrollsystemet fungerer under tilsynet, både løsninger med mobilapp, solkort etc., i den grad dette er mulig. Pass på å sjekke alle mulige måter å kjøpe soltid på. DSA har erfart at det f.eks. har vært mulig å kjøpe soltid på gammel myntautomat og ved bruk av gammelt solkortsystem, uten noen alderskontroll, parallelt med det nye, elektroniske alderskontrollsystemet i solstudioet. Så dersom det fortsatt er gammelt utstyr montert, forsikre dere om at det ikke kan benyttes lenger.

Hvordan kan vi sjekke om noen har bestått Solarieprøven?

Alle som har bestått Solarieprøven skal ha mottatt et bevis. Dette er personlig, med bilde, og har en gyldighet på fem år. Etter det må prøven tas på nytt. Dere kan be om å få se beviset under tilsyn eller få tilsendt bilde/kopi av det i etterkant. Vær oppmerksom på at det kan gå noen uker fra prøven er bestått til kandidaten mottar beviset i posten.

DSA har også mulighet for å logge seg inn på en nettside hos Norsk Test AS for å se en oversikt over hvem som har bestått prøven, så ved tvilstilfeller, behov for rask avklaring eller annet, ta kontakt med oss. Vær oppmerksom på at det ikke er registrert arbeidssted for kandidatene, så vi må ha navnet på vedkommende som skal sjekkes og ikke navnet på solstudioet.

Hvorfor vises ikke en meldt virksomhet i DSAs oversikt?

Dersom en virksomhet hevder å ha meldt til DSA, men ikke vises i oversikten over meldte virksomheter, kan det være at meldingen ikke er korrekt utført i meldesystemet. Det kan også være noe tidsforsinkelse fra innmelding til publisering på denne oversikten pga. saksbehandlingstid. Ta kontakt med DSA, så undersøker vi status for den aktuelle virksomheten.

Skal spesifikasjon om tillatte strålekilder finnes i solstudioet?

I tidligere versjoner av strålevernforskriften var det krav om at spesifikasjon om tillatte rør og lamper skulle finnes fysisk tilgjengelig ved hvert solarium, f.eks. ved oppslag på veggen. I henhold til Europastandard EN 60335-2-27 skal det nå være et merke med ekvivalenskodeintervall og navn på tillatte høytrykkslamper (ansiktsslamper) på hvert enkelt solarieapparat. I nyeste versjon av forskriften, gjeldende fra 1.1.2017, er kravet om oppslag derfor tatt bort.

Bør vi måle UV-strålingen i solariene?

DSA låner ut måleapparat som kan benyttes for å sjekke om strålingen holder seg innenfor UV type 3-kravene. Ta kontakt for å reservere måleapparat. Normal lånetid er 2 uker. Følg bruksanvisningen nøye. Det følger med prosedyrer og tips til hva man gjør ved de ulike strålingsnivåene.

En gjennomgang av solariemålingene kommunene har gjort de siste årene, viser at omlag 10 % av solariene som har blitt målt, har oversteget grenseverdien i minst én del av solariet. Omtrent to tredjedeler av disse hadde rør med feil, uleselig eller manglende ekvivalenskode eller høytrykkslamper (ansiktspærer) av ukjent type.

Man vil altså oppnå stor effekt bare ved å kontrollere at solariene er utstyrt med rør med korrekt ekvivalenskode og pålegge eier å bytte de rørene som ikke har tillatt kode. Ekvivalenskodingen omfatter i midlertid ikke høytrykkslamper. Disse er ofte vanskelig å inspisere under et tilsyn uten hjelp av eier. Det er dessuten helt avgjørende at lampene er utstyrt med korrekte filtre for at strålingen fra dem ikke skal bli for høy. Det kan med andre ord være ekstra hensiktsmessig å måle solarier med høytrykkslamper.

Enkelte ganger viser et solarium seg å være for sterkt selv om alle rør, lamper, filtre mv. er i henhold til spesifikasjonene for modellen. Slike feil avdekker man kun ved å måle. Dersom kommunen får inn tips om at flere kunder har blitt solbrent i samme solarium, og det ikke er noen annen opplagt årsak, kan det være hensiktsmessig å låne et måleapparat for å kontrollere at strålingen er innenfor grenseverdien. Tilsynsmyndighet kan vedta stengning av et solarium som bryter mot kravet om UV-type 3, selv om rør og lamper tilsynelatende er i henhold til listene på DSAs solarieoversikt.

Lenker og publikasjoner

Plakaten «Advarsel» med advarselstekst og verneregler

<https://www.dsa.no/filer/55c1f779c4.pdf>

Brosjyren «Dette bør du vite før du tar solarium»

<https://www.dsa.no/filer/38acd232b3.pdf>

DSAs liste over tillatte solariemodeller

<https://ems.dsa.no/solarieliste>

DSAs oversikt over meldte solarievirksomheter

<https://ems.dsa.no/SolarieVirksomheter> (ta kontakt på solarier@dsa.no for å få tilgang)

DSAs nettside med informasjon og maler for kommunalt tilsynspersonell

<https://www.dsa.no/temaartikler/90061/informasjon-til-kommunale-tilsynsmyndigheter>

EMS – DSAs elektroniske meldesystem for strålekilder

<https://ems.dsa.no>

Solarieprøven

<https://www.solarieprøven.no>

Lover og forskrifter

Forskrift om strålevern og bruk av stråling (strålevernforskriften)

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2016-12-16-1659>

Lov om strålevern og bruk av stråling (strålevernloven)

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2000-05-12-36>

Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften)

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1996-12-06-1127>

Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven)

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1967-02-10>

Veiledere

Veileder 3: «Veileder til solstudioinnehavere og de som tilbyr soling i solarium»

<https://www.dsa.no/filer/c3fd25b276.pdf>

Veileder 4: «Veileder til solarieforhandlere og importører»

<https://www.dsa.no/filer/e008e81e0c.pdf>

Veileder for kommunens tilsyn med miljørettet helsevern

https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/kommunens-tilsyn-med-miljorettet-helsevern/_attachment/download/6f10e8c8-d59b-4c3e-94ab-c42d5fce89dd:37a90b9c8c974f92de94824c6896e2fb87ee8283/Kommunens%20tilsyn%20med%20milj%C3%B8rettet%20helsevern.%20Regelverk.%20metodikk%20og%20saksbehandling%E2%80%93%20Veileder.pdf

Andre publikasjoner

DSA-rapport 2019:05 «Nasjonal tilsynskampanje med solarievirksomheter i 2017»

<https://www.dsa.no/filer/12b792bf13.pdf> (02.07.2020)

El Ghissassi F, Baan R, Straif K et al., on behalf of the WHO International Agency for Research on Cancer Monograph Working Group, A review of human carcinogens—Part D: radiation. Lancet Oncol 2009; 10: 751-2.

Kreftforeningen og DSA. Solvaner i den norske befolkningen 2020. Oslo: Respons; 2020.
https://kreftforeningen.no/content/uploads/2020/06/Solvaneundersøkelse_2020-for-Kreftforeningen-og-DSA-av-Respons.pdf (02.07.2020)

Kreftforeningen. Ungdomsundersøkelse 2020. Sol og solarium. Oslo: Respons; 2020.
https://kreftforeningen.no/content/uploads/2020/06/Kreftforeningen-ungdomsundersøkelseSOL_2020.pdf (02.07.2020)

Nilsen LTN, Aalerud TN, Hannevik M, Veierød MB. UVB and UVA irradiances from indoor tanning devices. Photochem Photobiol Sci 2011; 10:1129–36.

Nilsen LT, Robsahm TE, Stenehjem JS, Meyer H, Veierød MB. Solarium er kreftfremkallende og en uegnet kilde til vitamin D. Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA), Oslo, Juni, 2019.
<https://www.dsa.no/filer/ab7d290210.pdf> (02.07.2020)

SCHEER. (Scientific Committee on Health, Environmental and Emerging Risks), Opinion on biological effects of ultraviolet radiation relevant to health with particular references to sunbeds for cosmetic purposes. Luxembourg: European Union, 2016.
https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/scientific_committees/scheer/docs/scheer_o_003.pdf (02.07.2020)

Statens strålevern. StrålevernRapport 2011:12. Solarier i Norge. Regelverk og status etter tilsyn.
<http://www.nrpa.no/publikasjon/straalevernrapport-2011-12-solarier-i-norge-regelverk-og-status-etter-tilsyn.pdf> (02.07.2020)

StrålevernInfo 3:2014 «Ekvivalenskode – en ny måte å angi tillatte rørtyper i solarier»
<https://www.dsa.no/filer/0feeeee358.pdf> (02.07.2020)

StrålevernInfo 3:2016 «Nye regler for solarieffektiviteter» <https://www.dsa.no/filer/5d47d25dab.pdf> (02.07.2020)

Vedlegg 1: Retningslinjer for reaksjoner ved brudd på regelverket

Manglende/ikke fungerende system for alderskontroll

Dersom virksomheten ikke har noe system for alderskontroll eller systemet ikke i tilstrekkelig grad forhindrer at personer under 18 år får tilgang til solariet, jf. strålevernforskriften § 37:

- Varsel om pålegg om retting med en ukes frist til å uttale seg i saken, jf. forvaltningsloven § 16. Fristen for pålagt retting av avvik må komme frem i varselet.
- Pålegg om retting med to ukers frist (fristen må settes slik at de har en reell mulighet til å få rettet avviket), jf. strålevernloven § 18 og 19. Pålegget sendes straks etter at kommentarfristen satt i varselet har gått ut. I pålegget varsles det om tvangsmulkt i form av løpende dagsmulkt, jf. forvaltningsloven § 16 og strålevernloven § 21.
- Deretter pålegg om løpende dagsmulkt på 500 kr per dag pr solseng til de har systemet på plass. Tvangsmulkten bør gis for det antall dager per uke som solariene er åpne for kunder/brukere.
- Om mulktene heller ikke hjelper: Politianmeldelse for forsettlig å tilby solarium til mindreårige, jf. strålevernloven § 23.

DSA har fått spørsmål om manglende system for alderskontroll gir grunnlag for å kunne stenge solariet. Iht. strålevernloven § 19 er stenging aktuelt når det er vesentlig helsefare, eksempelvis ved altfor høye strålingsnivåer. Selv om det er et relativt alvorlig lovbrudd at mindreårige har tilgang til solariene, gir ikke strålevernloven hjemmel for å kunne vedta stengning. Det må derfor benyttes andre reaksjonsmidler ved denne typen lovbrudd. Imidlertid kan det føre til sterk konkurransevridning når noen ikke har et system for alderskontroll; kundene velger gjerne «minste motstands vei» og går heller til et solarium uten kontroll. Derfor bør reaksjonen heller ikke være for mild. Dagsmulkten bør stå i forhold til inntjeningen på solariene for at straffen skal ha den forventede effekt, og derfor anbefaler vi at mulkten gis per solarium og ikke per solstudio.

For høy stråling i solariene

DSA låner ut apparater til kommunene for å måle strålingen i solariene, og det følger med retningslinjer for hvordan resultatene bør følges opp i prosedyren som er vedlagt apparatet når det sendes ut. Valg av reaksjon (type og tidsfrist for retting) er da avhengig av hvor mye over grenseverdien som er målt.

Dersom det er (mistanke om) akutt helsefare, uten at strålingen er målt, som f.eks. ved rapportering om flere forbrenninger i samme solarium i løpet av kort tid, bør det gjøres en vurdering av om solariet skal stenges inntil forholdet er undersøkt og utbedret. Dersom ikke årsaken til forbrenningene/den høye strålingen er opplagt (knust filter, feil type rør/lamper, feil ballast mv.) så kan det være hensiktsmessig å låne et måleinstrument av DSA for å få bekreftet/avkreftet at strålingsnivået er over grenseverdien. Eier av solariet har ansvar for at strålingen fra solariene er innenfor regelverket, og bør eventuelt sørge for oppmåling av solariet.

Husk at alle pålegg må varsles, også pålegg om stengning. Varselet skal i utgangspunktet være skriftlig, men i hastesaker er det også mulig å gi varselet muntlig, eller la være å varsle dersom varsling ikke er praktisk mulig, jf. forvaltningsloven § 16.

Forvaltningsloven stiller krav til at vedtak skal være skriftlige, med mindre dette av praktiske grunner vil være særlig byrdefullt, jf. forvaltningsloven § 23. I de tilfeller hvor det er nødvendig å stenge solarieret umiddelbart, bør man forsøke å varsle og informere om vedtaket muntlig, og sende/overlevere skriftlig vedtak så raskt som mulig etterpå.

Politiet kan, etter anmodning fra tilsynsmyndighetene, bistå ved stansing og beslag, jf. strålevernloven § 19. Ta i så fall kontakt med politiet lokalt.

Manglende oppfyllelse av øvrige krav

Ved brudd på andre krav til solarier i strålevernforskriften, så er vanlig saksgang og reaksjoner, iht. forvaltningsloven og DSAs praksis, som beskrevet i avsnitt 8.4.

Dersom ikke pålegg om retting fører fram, avhenger videre sanksjoner av hvor alvorlig overtredelsen er. Under er eksempler på hva DSA anser som passende/har benyttet tidligere:

Tvangsmulkt, jf. strålevernloven § 21:

- Løpende dagsmulkt
  - Eksempelvis 500,- per dag og per solseng for brudd på kravet om system for alderskontroll (også beskrevet over).
  - Eksempelvis 500,- per dag og per solseng for ikke bestått solarieprøve for ansvarlig for daglig drift av solarierne og ansatte med kundekontakt.
  - Eksempelvis 500,- per dag og per solseng som ikke er i forskriftsmessig stand, dvs. ikke UV-type 3 solarier (ikke registrert på DSAs solarieoversikt, feil rør/lamper/filtre, for høy stråling) eller manglende solingstidsanbefalinger
- Engangsmulkt
  - Eksempelvis 1000,- x antall solsenger i virksomheten for manglende informasjon til kunde som informasjonsbrosjyre, plakater og merking av solarier, ikke meldt, mangler instruksjer etc.

Det anbefalte beløpet på 500 kr per dag per solseng som løpende dagsmulkt er basert på en vurdering av mulig inntjening for en solseng, og gis likt til alle solarievirksomheter, uavhengig av type virksomhet og antall kunder. Dette for å forhindre forskjellsbehandling i forvaltningen av regelverket.

Stenge solarier/virksomheten, beslaglegge rør/lamper eller annet for å hindre videre drift ved alvorlig helsefare, jf. strålevernloven § 19:

- Når strålingen fra et solarium er svært høy (jfr. «Prosedyre for solariemålinger ved tilsyn utført av kommunen eller Strålevernet»)

Politianmeldelse, jf. strålevernloven § 23. Eksempler på tilfeller der det er aktuelt å politianmelde virksomheten når overtredelsen er forsettlig eller uaktsom:

- Når virksomheten aktivt eller bevisst tilbyr solarium til noen under 18 år
- Når virksomheten aktivt eller bevisst tilbyr altfor sterke solarier
- Når virksomheten burde ha skjønnet at strålingen var altfor høy

- Når virksomheten bevisst ignorerer pålegg fra kommunen eller DSA (f.eks. holder åpent på tross av stengningsvedtak)

Politianmeldelse, jf. strålevernloven § 23, kan altså være aktuelt både når noen overtrer *pålegg* og når de overtrer *bestemmelser*, dersom overtredelsen er alvorlig nok. Å mangle en plakat eller merking er f.eks. ikke noe man normalt ville politianmelde noen for, men for mer alvorlige overtredelser, som de i listen over, kan det være aktuelt.

Vedlegg 2: Noteringsark for tilsyn

«Noteringsark for tilsyn» kan benyttes som sjekklister under et tilsynsbesøk og er tilgjengelig i utskriftsvennlig versjon (PDF) på DSAs nettsider. Noteringsarket er utformet i samarbeid med Nettverk for miljørettet folkehelsearbeid (NEMFO) og omfatter derfor også krav til hygiene mm., som ikke er hjemlet i strålevernlovgivningen.

Solstudio	
Besøksadresse for solstudioet	
Virksomhetsnavn, organisasjonsnummer	
Eier/daglig leder, evt. kontaktperson	
Postadresse for eier av solstudioet	
Telefon	
E-post	
Dato for tilsyn	
Type tilsyn	☐ Uanmeldt ☐ Varslet ☐ Prosjekt ☐ Hendelsesbasert (tips om lovbrudd, forbrenning e.l.) ☐ Annet:
Tilsyn utført av	
Tilstede fra virksomheten	
Er virksomheten meldt til DSA? (Før 2016: ett melder. per virksomhet, fra 2016: ett melder. per solseng)	☐ Nei ☐ Ja, melder: _____
Tilleggsopplysning om solstudio F.eks. om solarierne er utleid fra annet firma, annet firma har leid plass til solarierne i solingslokalene, solstudioet er en del av en større kjede, franchisevirksomhet. Oppgi evt. firma eller kjede og type virksomhet.	
Type virksomhet	☐ Solstudio ☐ Treningssenter ☐ Frisørsalong ☐ Hudpleiesalong ☐ Hotell ☐ Arbeidsplass ☐ Kiosk ☐ Annet:
Betjeningsgrad for solstudioet	☐ Betjent (Betjening er tilstede i hele åpningstiden) ☐ Delvis betjent (Betjening er tilstede i deler av åpningstiden) ☐ Ubetjent
Antall solsenger totalt	
Annet	

	Ja	Nei	Ikke kontrollert / merknad
Har virksomheten et tilfredsstillende system for alderskontroll? Beskriv systemet.			
Har ansvarlig for daglig drift av solarierne og eventuelle ansatte med kundekontakt bestått Solarieprøven?			
Sørger virksomheten for at hver enkelt kunde får DSAs informasjonsbrosjyre? ☐ Papirbrosjyre deles ut/ligger tilgjengelig slik at kunden kan ta den med seg ☐ Brosjyren formidles elektronisk (per e-post, i mobilapp e.l.)			
Finnes det briller lett tilgjengelig for kundene? ☐ Låne ☐ Kjøpe			
Henger DSAs plakat «Advarsel» lett synlig i lokalet?			
Er det andre oppslag som tar oppmerksomheten bort fra plakaten?			
For ubetjente solarier: Er det oppslag med informasjon om virksomheten, som navn og tlf.nr. til eier/ansvarlig for drift av solarierne, slik at kunden har noen å henvende seg til ved behov for informasjon eller hvis noe er galt?			
Har virksomheten et internkontrollsystem? ☐ Framvist ☐ Ettersendes			
Mangler det vesentlige rutinebeskrivelser? I så fall, hvilke? Risikovurdering?			
Er renhold av lokalene tilfredsstillende?			
Er vedlikehold av lokalene tilfredsstillende?			
Finnes det kundetolett med håndvaskmulighet?			
Finnes det skriftlig renholdsplan for rengjøring av lokalene?			
Annet:			

SIDE 3-4 FYLLES UT FOR HVER SOLSENG

Rom/Solseng nr.: _____

Modellnavn/fabrikat: _____

DSAs reg.nr. for modellen: _____

	Ja	Nei	Merknad
Opplyses kunden om anbefalte solingstider? ☐ Skriftlig ☐ Muntlig			
Er solingstidene spesifikke for aktuell solariemodell?			
Er info om solingstid plassert slik at kunden får den før hun/han skal bestemme lengden på solingen?			
Kan solingstiden/tidsuret stilles slik at kunden kan følge de anbefalte solingstidene?			
Finnes det bruksanvisning tilgjengelig for kunden?			
Finnes det desinfeksjonsmidler og papir til solsengene? Er desinfeksjonsmiddelet merket med innhold?			
Solariet er merket med: ☐ UV-type 3 ☐ Advarselstekst ☐ Ekvivalenskodeintervall for rør og navn på evt. høytrykkslamper			
Ekvivalenskodeintervall/lampenavn oppgitt på merket (ta evt. bilde av det, og sjekk mot hva som er tillatt for modellen: https://ems.dsa.no/solarieliste):			
Benk: _____		Ansikt: _____	
Overdel: _____		Skulder: _____	

Rør- og lampebestykning i solarier	Antall	Ekvivalenskode på rør (eks. 100-R-25/2,3) / Navn på lamper og filtre (høytrykkslamper)	Rør og lamper ok?		Merknad	VED LÅN AV MÅLEAPPARAT
			Ja	Nei		Måleverdier SUV/UVB [MED/Hr]
Benk						
Overdel						
Ansikt						20 cm: 30 cm:
Skulder						

Benyttet måleapparat (#2, #3, #4, #5 eller #6):

Grenseverdi (inkl. 20 % måleusikkerhet):

